



SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satversmestiesa.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2026. gada 13. augustā

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Anita Rodiņa, tiesneši Jānis Neimanis un Juris Juriss,

kolēģijas sēdē izskatījusi [..] un [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēji) pieteikumu par lietas ierosināšanu (ieteikums Nr. 129/2026),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēji lūdz Satversmes tiesu:

1.1. atzīt Ministru kabineta 2009. gada 27. oktobra noteikumu Nr. 1250 “Noteikumi par valsts nodevu par īpašuma tiesību un ķīlas tiesību nostiprināšanu zemesgrāmatā” (turpmāk – Noteikumi Nr. 1250) 5., 14. un 16. punktu (turpmāk – apstrīdētās normas), ciktāl tie neparedz valsts nodevu par īpašuma tiesību un ķīlas tiesību nostiprināšanu zemesgrāmatā 28,46 *euro* apmērā attiecībā uz viendzimuma partneru, kuri juridiski nostiprinājuši savu statusu, kopīgo mantu, par neatbilstošiem Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 110. panta pirmajam teikumam un 91. pantam, kā arī Līguma par Eiropas Savienības darbību (turpmāk – LESD) 21. panta 1. punktam un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk – Hartas) 45. panta 1. punktam;

1.2. Satversmes tiesas kolēģijas lēmumā, preses relīzēs par lietu, Satversmes tiesas mājaslapā un citviet publiski neatklāt Pieteikuma iesniedzēju vārdus, uzvārdus, personas kodus un informāciju par dzīvesvietu.

2. Noteikumu Nr. 1250 5. punkts paredz: “Valsts nodevu par īpašuma tiesību nostiprināšanu zemesgrāmatā par katru nekustamo īpašumu nosaka šādā apmērā:

5.1. īpašuma atsavināšana uz līguma vai tiesas lēmuma pamata par izsoles akta apstiprināšanu vai uz tiesas lēmuma pamata par nekustamā īpašuma nostiprināšanu nosolītājam, līdzīpašniekam vai kreditoram – 1,5 % no nekustamā īpašuma vērtības (*euro*), ja īpašuma tiesības iegūst fiziska persona, bet ne vairāk kā 50 000 *euro*;

5.2. īpašuma atsavināšana uz līguma vai tiesas lēmuma pamata par izsoles akta apstiprināšanu vai uz tiesas lēmuma pamata par nekustamā īpašuma nostiprināšanu nosolītājam, līdzīpašniekam vai kreditoram – 2 % no nekustamā īpašuma vērtības (*euro*), ja īpašuma tiesības iegūst juridiska persona, bet ne vairāk kā 50 000 *euro*;

5.3. īpašuma atsavināšana uz dāvinājuma līguma pamata – 3 % no nekustamā īpašuma vērtības (*euro*), bet ne vairāk kā 50 000 *euro*;

5.4. nekustamā īpašuma ieguldīšana kapitālsabiedrības pamatkapitālā – 1 % no kapitālsabiedrības pamatkapitālā ieguldāmās nekustamā īpašuma ieguldījuma summas (*euro*), bet ne vairāk kā 50 000 *euro*.”

Noteikumu Nr. 1250 14. punkts noteic, ka valsts nodevu par ķīlas tiesību nostiprināšanu zemesgrāmatā nosaka 0,1 % apmērā no aizdevuma līguma summas vai līgumā, no kura izriet ar ķīlu nodrošinātā saistība, noteiktās galvenā prasījuma summas (*euro*). Savukārt 16. punkts paredz: “Citos gadījumos, kas nav minēti šo noteikumu 5. un 14. punktā, valsts nodevu par īpašuma tiesību un ķīlas tiesību nostiprināšanu zemesgrāmatā nosaka 28,46 *euro* apmērā.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajai daļai konstitucionālo sūdzību var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka tai

Satversmē ietvertās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt minētā panta sestās daļas 1. punkts prasa pieteikumā šādu uzskatu pamatot.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzēji reģistrējuši laulību Vācijā. Pieteikuma iesniedzēji arī noslēdza laulības līgumu pie notāra Vācijā, ar kuru viens laulātais piešķir otram īpašumtiesības uz 1/2 domājamo daļu no dzīvokļa īpašuma Rīgā. Lai, pamatojoties uz minēto notariālo aktu nostiprinātu šīs tiesības, Pieteikuma iesniedzēji iesniedza Rīgas pilsētas tiesā nostiprinājuma lūgumu jaunas tiesības nostiprināšanai. Ar Rīgas pilsētas tiesas tiesneses lēmumu Pieteikuma iesniedzēju lūgums atstāts bez ievērības, jo nav veikta valsts nodevas samaksa pilnā apmērā atbilstoši Noteikumu Nr. 1250 5.1. apakšpunktam.

Pieteikuma iesniedzēju ieskatā ar apstrīdētajām normām viņi nostādīti nelabvēlīgākā situācijā nekā dažāda dzimuma partneri, kuri noslēdzot laulību, un nostiprinot zemesgrāmatā no laulāto mantiskajām attiecībām izrietošās tiesības, ir tiesīgi maksāt mazāka apmēra valsts nodevu. Pieteikuma iesniedzēju kā Eiropas Savienības pilsoņu Vācijā tiesiski noslēgtai laulībai jānodrošina juridiska aizsardzība arī Latvijā. Tomēr Latvijā šāds mehānisms nav izstrādāts, līdz ar to nav izpildīts valsts pozitīvais pienākums nodrošināt visaptverošu aizsardzību viendzimuma partneru mantiskajās attiecībās. Tādējādi apstrīdētās normas aizskar Pieteikuma iesniedzējiem Satversmes 110. panta pirmajā teikumā ietvertās pamattiesības, pārkāpj Satversmes 91. pantā nostiprināto tiesiskās vienlīdzības principu, kā arī neatbilst LESD 21. panta 1. punktam un Hartas 45. panta 1. punktam.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu persona ir tiesīga iesniegt konstitucionālo sūdzību vienīgi tad, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai ja personai šādu iespēju nav.

Šāds regulējums noteikts tādēļ, ka konstitucionālā sūdzība galvenokārt ir subsidiārs pamattiesību aizsardzības līdzeklis (*sk. Satversmes tiesas 2007. gada 26. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2006-38-03 8.1. punktu*). Gadījumā, kad pamattiesības tiek aizskartas ar tiesību normu piemērošanas aktu, personai jāizmanto vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi, kas paredz iespēju pārsūdzēt tiesību normu piemērošanas aktu, ar kuru tiesību norma ir aizskārusi personas pamattiesības. Satversmes tiesas likumā ietvertā subsidiaritātes principa mērķis ir nodrošināt, lai tiesu sistēmas tiesa, izskatot lietu pēc būtības, vispirms izmantotu tās rīcībā esošās tiesību normu interpretācijas un piemērošanas metodes Satversmei atbilstoša rezultāta sasniegšanai (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 19. oktobra sprieduma lietā Nr. 2010-71-01 14. punktu*). Tikai tad, ja šāda subsidiaritātes mehānisma izmantošana būtu acīmredzami neefektīva, jeb citiem vārdiem, tie nevarētu novērst personai radīto pamattiesību aizskārumu, tā var iesniegt konstitucionālo sūdzību tieši Satversmes tiesai.

No pieteikumam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzēji bija uzsākuši savu tiesību aizsardzību un pārsūdzējuši Rīgas pilsētas tiesas tiesneses [datums] lēmumu. Ar Rīgas apgabaltiesas [datums] lēmumu Pieteikumu iesniedzēju sūdzība noraidīta un Rīgas pilsētas tiesas tiesneses lēmums atstāts negrozīts. Apelācijas instances tiesa secinājusi, ka Pieteikuma iesniedzēju nostiprinājuma lūgumā nebija norādīts, ka viņi ir laulībā, kā arī nebija norādīts laulāto mantisko attiecību regulējums. Tādēļ secināts, ka Pieteikuma iesniedzēju nostiprinājuma lūguma pamatā ir nekustamā īpašuma atsavināšanas, nevis laulības līgums. Tādējādi apelācijas instances tiesa atzinusi, ka pirmās instances tiesas tiesnese pamatoti uz izskatāmo gadījumu ir attiecinājusi Noteikumu Nr. 1250 5.1. apakšpunktu. Rīgas apgabaltiesa nav piekritusi Pieteikuma iesniedzēju sūdzībā norādītajam, ka, nosakot valsts nodevas apmēru, bija jāpiemēro Noteikumu Nr. 1250 16. punkts. Attiecīgi atstājusi bez ievērības Pieteikuma iesniedzēju argumentus par viņu Vācijā noslēgtās laulības un ar to saistīto mantisko tiesību atzīšanu Latvijā.

Rīgas apgabaltiesas lēmumā bija izskaidrotas Pieteikuma iesniedzēju tiesības pārsūdzēt lēmumu Augstākās tiesas Senātā. Civilprocesa likuma

449. panta trešā daļa paredz, ka apgabaltiesas lēmums par blakus sūdzību par rajona (pilsētas) tiesas lēmumu zemesgrāmatu lietās, pārsūdzams Augstākajā tiesā, ievērojot šā likuma 442. pantā noteiktos termiņus. Civilprocesa likuma 448. panta pirmā daļa paredz, ka Augstākajai tiesai, izskatot blakus sūdzību, ir tiesības atcelt lēmumu pilnīgi vai kādā tā daļā un nodot jautājumu jaunai izskatīšanai tai tiesai, kura lēmumu pieņēmusi; atcelt lēmumu pilnīgi vai kādā tā daļā un ar savu lēmumu izlemt jautājumu pēc būtības; vai grozīt lēmumu (*sk. minētā panta 2., 3. un 4. punktu*).

Tomēr no pieteikuma, kā arī Tiesu informācijas sistēmas konstatējams, ka Pieteikuma iesniedzēji tiem pieejamo vispārējo tiesību aizsardzības līdzekli, – tiesības iesniegt blakus sūdzību Senātā, neizmantoja.

Pieteikuma iesniedzēju ieskatā apstrīdētās normas ir imperatīvi formulētas un vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi nevar novērst viņu pamattiesību aizskārumu. Latvijas tiesību normu un tiesu prakses izpratnē viņi nav laulātie un Latvijā nepastāv regulējums ārvalstīs noslēgtas viendzimuma laulības atzīšanai.

Tomēr kolēģija secina, ka pat ja apstrīdētās normas būtu imperatīva rakstura, nav pamatoti apgalvot, ka vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi Pieteikuma iesniedzēju situācijā nevar novērst personas pamattiesību aizskārumu.

Satversmei atbilstoša tiesību normu piemērošana ietver piemērojamās tiesību normas atrašanu un atbilstošu iztulkošanas jeb interpretācijas metožu izmantošanu, intertemporālās un hierarhiskās piemērojamības izvērtēšanu, judikatūras un tiesību doktrīnas izmantošanu, kā arī tiesību tālākveidošanu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2015. gada 2. marta lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2014-16-01 13. punktu*). Tātad tiesa Pieteikuma iesniedzēju gadījumā var pareizi un pilnīgi konstatēt lietas faktiskos apstākļus, atrast piemērojamās normas, attiecināt un piemērot tiesību normas Pieteikuma iesniedzēju gadījumam. Vēl jo vairāk – Eiropas Savienības tiesību piemērošanas gadījumā tieši tiesību piemērotājs ir tas, kurš izvērtē eventuālo nacionālo un Eiropas Savienības tiesību normu neatbilstību un to risina, piešķirot piemērošanas prioritāti Eiropas Savienības tiesībām, ievērojot Eiropas Savienības tiesību autonomo raksturu un lojālas sadarbības principu un atstājot ar Savienības tiesībām

nesaderīgu nacionālo normu nepiemērotu (*sk. Eiropas Savienības Tiesas 1987. gada 9. marta sprieduma lietā C-106/77 21. punktu "Amministrazione delle Finanze dello Stato v Simmenthal SpA"*).

Tādējādi, ja Pieteikuma iesniedzēji uzskatīja, ka apelācijas instances tiesa nepamatoti atstāja bez ievērības un neizvērtēja pēc būtības argumentus par viņu Vācijā noslēgtās laulības un laulāto mantiskajām attiecībām, kā arī nepiemēroja uz konkrēto gadījumu attiecināmās Eiropas Savienības tiesību normas, viņiem bija tiesības iesniegt blakus sūdzību Augstākajā tiesā. Attiecīgi nav pamata apgalvojumam, ka šis tiesību aizsardzības līdzeklis ir acīmredzami neefektīvs gan atbilstoša faktiskā sastāva noteikšanai, gan piemērojamo normu atrašanai un attiecināšanai uz lietu.

Tā kā Pieteikuma iesniedzēji nav izmantojuši tiem pieejamos vispārējos tiesību aizsardzības līdzekļus apgalvotā pamattiesību aizskāruma novēršanai, pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā noteiktajām prasībām.

5. Papildus Pieteikuma iesniedzēji lūguši Satversmes tiesas lēmumā, preses relīzēs, Satversmes tiesas mājaslapā un citviet publiski neatklāt viņu identificējošu informāciju.

Saskaņā ar likuma "Par tiesu varu" 28.³ pantu pieteikums, pēc kura izskatīšanas pieņemts lēmums par atteikšanos ierosināt lietu, un tā pielikumi ir ierobežotas pieejamības informācija. Lēmums par atteikšanos ierosināt lietu var tikt publicēts Satversmes tiesas mājaslapā, aizklājot fizisku personu identificējošus datus. Tādējādi konkrētajā gadījumā nav nepieciešams papildus noteikt ierobežotu pieejamību Pieteikuma iesniedzēju identificējošajai informācijai.

Līdz ar to šā lēmuma 1.2. apakšpunktā minētais lūgums ir atstājams bez izskatīšanas.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] un [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 129/2026).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Anita Rodiņa